

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

О. В. ДИМЧЕНКО, д-р екон. наук, проф., Ю. О. ТАРАРУСЬВ, канд. екон. наук, доц.
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Необхідність першочергового вирішення численних проблем житлово-комунального господарства сьогодні є доволі очевидною і пояснюється тим, що якість надання послуг ЖКГ є не лише економічним, а й соціальним фактором, що суттєво впливає на якість життя населення.

Одним з можливих шляхів підвищення ефективності діяльності означеної галузі є аналіз чинників, що обумовлюють фінансові результати та рентабельність підприємств ЖКГ.

Аналізуючи наукові роботи вчених, що досліджували проблеми розвитку і підвищення ефективності підприємств житлово-комунального господарства, слід відзначити вагомий внесок таких авторів як: А. Амосов, Т. П. Гладчук, Б. М. Данилишин, Т. М. Строкань та ін. Крім того, заслуговують на увагу наукові роботи Ф. Ф. Бутинця, Г. І. Кіндрацької, В. О. Костюка, Г. В. Савицької, М. Г. Чумаченка, А. Д. Шеремета та ін., що вирішували завдання удосконалення методів економічного аналізу.

Серед методів, що традиційно застосовуються для аналізу рентабельності суб'єктів господарювання варто виділити багатofакторні мультиплікативні моделі економічного аналізу, найбільш розповсюдженою з яких вважається модель компанії Дюпон (Du Pont). Як відомо, згадана модель розроблена у двох варіантах:

а) для аналізу рентабельності активів цей результативний показник розкладається з використанням рентабельності реалізації та оборотності сукупних активів підприємства;

б) з метою аналізу рентабельності власного капіталу до попереднього варіанту моделі додається показник активів на одиницю власного капіталу, що у деяких іноземних роботах отримав назву левериджу.

Таким чином, варіанти моделі компанії Дюпон набувають вигляду:

Рентабельність активів = Оборотність активів × Рентабельність реалізації

Рентабельність власного капіталу = Оборотність активів × Рентабельність реалізації × Активи на одиницю власного капіталу

Наведені моделі являють собою типовий приклад застосування методів економічного аналізу для вирішення актуальних завдань суб'єктів господарювання, але для їх застосування у сфері ЖКГ, на нашу думку, варто врахувати наступне:

1. Рентабельність власного капіталу не відображає в достатній мірі ефективності роботи підприємств ЖКГ, оскільки річний прибуток генерується не лише власним, а, насамперед, залученим капіталом, що пояснюється значною величиною поточних зобов'язань підприємств галузі.

2. Моделі компанії Дюпон не відображають вплив дебіторської заборгованості на результати роботи підприємств ЖКГ, в той час як проблема зменшення заборгованості населення за надані послуги є однією з ключових і потребує невідкладного вирішення.

Враховуючи викладене вище у цій роботі пропонується уточнити традиційні варіанти моделі компанії Дюпон таким чином:

По-перше, модель для аналізу рентабельності власного капіталу на підприємствах ЖКГ рекомендується застосовувати як допоміжну і лише у тому випадку, якщо питома вага власного капіталу у загальній його структурі є досить значною і перевищує 60%.

По-друге, наведені варіанти моделі Дюпон пропонується доповнити такими факторами як: оборотність дебіторської заборгованості, частка дебіторської заборгованості у оборотних активах та питома вага оборотних активів у складі активів підприємства.

З урахуванням сформульованих пропозицій, моделі для аналізу рентабельності активів та капіталу підприємств ЖКГ можна записати таким чином:

Рентабельність активів = Рентабельність реалізації × Оборотність дебіторської заборгованості × Частка дебіторської заборгованості у оборотних активах × Питома вага оборотних активів у активах підприємства

Рентабельність власного капіталу = Рентабельність реалізації × Оборотність дебіторської заборгованості × Частка дебіторської заборгованості у оборотних активах × Питома вага оборотних активів у активах × активи на одиницю власного капіталу підприємства

Підводячи підсумки варто відзначити, що наведені вище рекомендації, на думку авторів, дозволять:

— оцінювати вплив змін величини та питомої ваги дебіторської заборгованості на фінансові результати підприємств ЖКГ та відповідно до отриманих результатів розробляти заходи з інкасації заборгованості;

– суттєво підвищити обґрунтованість управлінських рішень, що стосуються підвищення фінансових результатів та рентабельності підприємств житлово-комунального господарства.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ КОМУНАЛЬНОЇ ТЕПЛОЕНЕРГЕТИКИ

О. В. ДИМЧЕНКО, д-р екон. наук, проф., О. Ю. ПАВЛОВА, студ.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Комунальне підприємство «ХТМ», одне з найбільших підприємств комунальної енергетики не тільки в Україні, але і в Європі. Воно забезпечує централізованим тепlopостачанням більш 30,26 млн м² площ, що опалюються (майже 8500 будівель, у т. ч. більше 5900 житлових будинків) та близько 880 тис. мешканців гарячим водопостачанням. Система тепlopостачання міста – закрита. Наряду з централізованою системою тепlopостачання, що включає найбільш великі теплогенеруючі потужності та функціонує взаємопов'язано, маються квартальні котельні, які функціонують автономно. До магістральних і розподільних теплових мереж підключені центральні та індивідуальні теплові пункти, де здійснюється підігрів гарячої води та розподіл теплоносія по внутрішньоквартальних теплових мережах до споживачів. Сумарна теплова потужність джерел тепlopостачання КП «ХТМ» становить 4500 Гкал/год. [1].

Ресурсозбереження – ощадливе витрачання ресурсів включає відносне скорочення витрачання ресурсів, що знаходить своє відображення у зниженні питомих витрат на виробництво одиниці конкретної продукції, виконання робіт та надання послуг встановленої якості з урахуванням соціальних, економічних та інших обмежень.

Когенерація – не панацея від усіх наших енергетичних бід. Але завдяки найнижчим в енергетиці питомим капіталовкладенням (300-500 дол. США на встановлений електричний кВт), невеликих термінів введення устаткування в дію (від 0,5 до 1 року), низьким термінами окупності (1,5-4 роки), та вирішення ряду соціальних проблем (завантаження виробників обладнання, збільшення зайнятості населення і т.п.) широке впровадження